

Regelutvecklingsenheten
Camilla Callman/ Tfn: 036-15 50 31
camilla.callman@jordbruksverket.se
551 82 JÖNKÖPING

Remissvar: Förslag till föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverk föreskrifter (SJVFS 2010:4) om direktstöd

Dnr 19-11731-10

Gävleborgs fäbodförening, GFF, har fått möjlighet att yttra sig över förslag med tillhörande konsekvensutredning enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Synpunkter ska skickas till jordbruksverket@jordbruksverket.se senast den 28 januari 2011. GFF, som också talar för Värmlands säterbrukarförening, VSbF, riktar i sitt yttrande in sig på frågor som rör jordbruk med fäbod och fritt skogsbete. Även spørsmål som inte har varit föremål för ändringar sedan föregående föreskrifter om direktstöd berörs. Egentligen är detta en vädjan, som flera vill betrakta som ett nödrop. För att vara konstruktiva föreslår vi en ändring i stödformerna och begär av den orsaken särskilt uttalande i frågan och andra spørsmål i skrivelsen.

Nya förutsättningar och krav

Skälet till att gå vidare än ändringsförslagen är att fäbodkulturen är ett exempel på en folklig erfarenhetsbaserad kunskap som förts vidare från generation till generation genom praktiskt brukande av natur och naturgivna resurser. Bruket är exempel på traditionell kunskap som riskerar att glömmas bort. I Konventionen om biologisk mångfald, som är en grund för direktstöden, framhålls också sådan kunskap som en viktig resurs för framtiden. All traditionell kunskap har några förhållanden gemensamma: den är dåligt dokumenterad, den har uppstått under lång tid och har hållits vid liv genom att direkt föras vidare från generation till generation.

I kapitel 2. Traditionell kunskap och Konventionen om biologisk mångfald, i CBM:s skriftserie nr 10 och Studia ethobologica nr 15, behandlas Konventionens innebörd ingående. I skriftens kapitel 3. Traditionell kunskap och lokalbefolkningar, diskuteras lokalsamhällets uttryck för gruppidentitet. Kapitlets avsnitt 2.3.4. behandlar fäbodbrukets förutsättningar. Varje by, varje gård, utformade sina former av fäbodbruk som med hänsyn till naturens förutsättningar och ekonomiska villkor var och är det mest ändamålsenliga.

Sveriges beslut 2010 att ratificera Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet för att säkra respekten för, och öka kunskaperna om de immateriella kulturarvens betydelse, bland annat muntliga traditioner, sociala sedvänjor och traditionell hantverksskicklighet, innebär ett utökat ansvar för statens myndigheter, SJV inbegripet.

Sverige har 2010 även ratificerat Europarådets Landskapskonvention vilken framhåller landskapets betydelse från alla aspekter, inte minst hur viktigt det är att miljövärden av kulturella och sociala skäl ligger till grund för ekonomisk utveckling. Konventionens parter erkänner att landskapets värde som uttryck för en mångfald av natur- och kulturarv och för att skapa identitet. För att slå vakt om landskapet och då även det så kallade vardagslandskapet – områden som saknar specifika naturvärden, men som ändå är viktiga som ständig livsmiljö – behövs riktlinjer för säkerställande, skydd, förvaltning (skötsel) och planering. Man ska identifiera det som är typiskt för ett landskap, övervaka förändringar, sätta upp kvalitetsmål för utvecklingen i olika områden samt öka människors medvetenhet och kunskap om landskapet och möjliggöra insyn och medverkan i beslut. Det är en regional konvention för Europa som innebär att slå vakt om och erkänna betydelsen av det omgivande landskapet. Konventionen syftar bl.a. till att förbättra skydd, förvaltning och planering av landskap. I Norden har bildats ett myndighetsnätverk för samarbete kring landskapskonventionen. Idén är att stötta varandra och att utbyta erfarenheter vid införandet av landskapskonventionen, vilket innebär ett utökat ansvar och men också stöd för SJV.

Konsekvenser

Konsekvensanalysen finner att ändringarna i föreskriften inte innebär några ytterligare administrativa bördor. Detta är ett felaktigt synsätt eftersom varje ändring i en författning innebär förändring av med möda invanda rutiner och ökad risk för misstag och felaktiga rapporter. Vår förklaring till behovet av ändringar är att myndigheten tidigare tagit allt för lätt på kritik från sina remissinstanser och väjt för att hävda praktiska lösningar inför Sveriges regering och EU. Tolkningen bör beaktas.

Definitioner

Definitionen av betesmark är ett exempel på hur ändringar i föreskrifter mer förvirrar än lägger till rätta. En konsekvens av ändringarna är uppgivenhet och resignation hos brukarna. Värnande får inte hindras av definitionsfrågor. För den kategori vi yttrar oss finns tre olika slags betesmarker;

- Bete på åker
- Bete i naturlig hage = hägnad – utan träd eller med träd (lövträd, barrträd eller bådadera)
- Bete på utmark – ej hägnad (hed, alvar, fälad, sjömark, skogsmark, fjäll eller annan)

Det är ett samhällsmål att göra regelverk ändamålsenliga. Nationella och geografiska särdrag kan inte sättas åt sidan ifall syftet med en ersättning för miljöfrämjande åtgärder ska tillgodoseas. Det historiska sambandet mellan jordbruk, skog, utmark och betesmark har blivit fördolt för SJV. SJV:s försök till definition medverkar till att radera Sveriges agrara historia och spoliera den biologiska mångfald som är beroende av en lång traditionell jordbrukshävd. Vi vill särskilt peka på vikten av helhetssyn för uppnåendet av miljömål och uppfyllande av konventioner och exemplifierar detta med hållande av lantrasdjur *in situ* där bevarande *in situ* kräver en så långt möjligt traditionell skötsel.

Begreppen ”betesmark” och ”skogsmark”

Vi vill ha en tydligt redovisad samsyn mellan jordbrukets och skogsbrukets centrala företrädare om tolkningen av begreppen ”betesmark” och ”skogsmark”. Och då särskilt för att reda ut i vilken mån ett länsstyrelsebeslut om att en skog (eller mark inom renskötselområdet) ska ingå i ett åtagande om skogsbete (bete på trädbärande mark), enligt SJV:s föreskrifter (SJVFS 2002:95) om ersättning för miljövänligt jordbruk eller ifall SJV:s föreskrifter (SJVFS 2007:42) om kompensationsbidrag, miljöersättningar och miljöinvesteringar, räknas som betesmark utan hinder av vad som anges om renskötsel i definitionen av betesmark förändrar skogsvårdslagens tillämpning. Vi erinrar om att fritt bete på annans mark kan kräva

Gävleborgs fäbodförening c/o Ljusdalsbygdens museum Museivägen 5 827 30 LJUSDAL E-post calle.hoglund@telia.com	Värmlands säterbrukarförening c/o Kerstin Elofsson Långanäsvägen 606 655 92 KARLSTAD E-post k.elifsson@hotmail.com
---	---

jämkningsprogram i gjorda skogsvårdsprogram, vilka trots ägarnas tillmötesgående inte alltid i tid kan anpassas till aktuell åtagandeperiod. ”Mulbetesrätten”, som är grund för åtagande, omfattar inte avgjort ”yxbörd”.

Måttband och sifferexercis får inte ersätta verklig kunskap om hur naturliga betesmarkers biologiska och kulturhistoriska värden ska främjas. Det är givetvis de traditionsbärare, vilka vet och känner till hur förhållanden verkat och som varit med och är med och arbetar i aktuella miljöer, som ska formulera anvisningarna. Det är oroande när deras kunskap inte tas på allvar eftersom samhället då avhänder sig den kunskap man i internationella konventioner säger sig vilja värna och ta tillvara.

Miljöersättningsprogram ska vara ett medel för att få nödvändig miljönytta i jordbruket. Därför är det orimligt att ange natur- och kulturvårdsskäl, som grund för undantag (sista stycket i definitionen) från en regel om mätande och räknande av vedväxter. Vi hänvisar till det sagda och hävdar att motsvarande resonemang kan föras rörande Slätteräng och andra markslag eller landskapselement.

Vi kan inte acceptera att vissa brukare drabbas av en reducering av bevarandevärda områden och angelägna stöd. Vi förordar därför en annan stödordning enligt följande ruta, vilken berörda brukare och organisationer får vara med och utforma:

GFF och VSbF är övertygade om att ifall de föreslagna generella reglerna ersätts av tydliga kontrakt mellan brukare och myndighet om vad som skall åstadkommas för att ersättningen skall vara motiverad kan dessa avtal mycket väl följas upp av en kontrollant utan att denne uppfattas som subjektiv i sina bedömningar.

En personlig uppgörelse är också ett gott stöd och en förträfflig motivation för brukaren. Dessa tankar och ett sådant förfarande måste kommissionen kunna erkänna som förnuftiga.

GFF och VSbF föreslår en sådan förändring.

Mindre tvärvillkorsöverträdelser

Vi anser generellt att begreppet *överträdelse* är olämpligt när det är fråga om oavsiktliga verksamheter, som inte medför en direkt risk för människors eller djurs hälsa, och som inte har orsakat någon faktisk risk för annan negativ effekt på de miljö-, hälso- eller djurskyddsvärden som regelverket ska skydda. Jämför Rådets förordning (EG) nr 146/2008.

GÄVLEBORGS FÄBODFÖRENING

VÄRMLANDS SÄTERBRUKARFÖRENING

Calle Höglund

Kelvin Ekeland

Kerstin Elofsson

Gävleborgs fäbodförening
c/o Ljusdalsbygdens museum
Museivägen 5
827 30 LJUSDAL E-post calle.hoglund@telia.com

Värmlands säterbrukarförening
c/o Kerstin Elofsson
Långanäsvägen 606
655 92 KARLSTAD E-post k.elifsson@hotmail.com

Kopia:

Europaparlamentet
Landsbygdsdepartementet
Miljödepartementet
Kulturdepartementet
Näringsdepartementet
Riksdagsledamöter, urval
Riksantikvarieämbetet
Naturvårdsverket
Skogsstyrelsen
Sametinget
Näringslivets regelnämnd
Länsstyrelsen Gävleborg
Länsstyrelsen Värmland
CBM – Naptek
Artdatabanken
Ljusdalsbygdens museum
Länsmuseet Gävleborg
Föreningen Sveriges fäbodbrukare
Värmlands säterbrukarförening
Dalarnas fäbodbrukarförening
Småbrukarna
LRF
Nordiska kulturlandskapsförbundet
Hembygdsförbundet
Naturskyddsföreningen

Internt GFF

Gävleborgs fäbodförening c/o Ljusdalsbygdens museum Museivägen 5 827 30 LJUSDAL	E-post calle.hoglund@telia.com
--	--------------------------------

Värmlands säterbrukarförening c/o Kerstin Elofsson Långanäsvägen 606 655 92 KARLSTAD	E-post k.elifsson@hotmail.com
---	-------------------------------